

**Кудінова С. Курсант 1 курсу
ННІПФЕКП НАВС
Науковий керівник - Білозьоров Є.В.,
заступник начальника кафедри теорії
держави та права НАВС, к.ю.н., доцент**

СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВА ДЕРЖАВА: ЯК ЕТАП РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ

Відповідно до Конституції Україна є демократичною, соціальною, правовою державою[5]. Не лише Україна декларує наміри розвиватись в даному напрямку, більшість країн світу виступають з подібними намірами. Та чи завжди ці наміри втілюються в життя? Швидше навпаки часто вони залишаються на папері чи взагалі не задекларованими гаслами. Враховуючи це, можливо, варто взагалі облишити наміри побудови соціально-правової держави і суспільства? Саме це питання є основним в даній роботі.

Актуальність теми наукового дослідження у першу чергу зумовлена потребами окреслення шляхів побудови соціально-правової держави, з метою удосконалення чинного законодавства, формулювання конкретних пропозицій щодо розвитку суспільства і держави у відповідному напрямі. З'ясування характеру співвідношення соціальної правової держави сприятиме пошукам комплексних підходів у правотворчості відповідного спрямування.

Характерною особливістю теми дослідження є те, що формування цілісного поняття соціально-правової держави відбулось не так і давно, раніше ж розглядалися два незалежних, по суті поняття: правова держава і соціальна держава. З цього випливає ще одне питання дослідження: причини об'єднання даних понять і доцільність вживання їх як одного цілісного поняття.

Соціально-правова держава - це сучасна політико-правова теорія, де слово "соціальна" несе велике смислове навантаження: воно підкреслює, що держава бере на себе турботу про матеріальний добробут громадян, здійснює функцію регулювання економіки з обов'язковим урахуванням екологічних вимог, забезпечує захист соціальних та індивідуальних інтересів, участь трудящих у прийнятті рішень на виробничому рівні з метою запобігання необмеженого панування підприємців та ін. Здавалося б, що "правова держава" і "соціальна держава" несумісні, оскільки перша передбачає певну свободу особи від держави, а друга, навпаки, - активність держави в соціальному захисті особи. Між тим, друга половина XX століття з'єднала ці поняття, збагативши кожне з них. Коли говорять про побудову соціальної правової держави, мають на увазі втілення в ній верховенства права і соціальної справедливості.[8]

Взагалі важко визначити соціально-правову державу за певними видами чи типами, це зумовлено, а першу чергу, тим, що усі держави даного типу мають мати загальні характерні ознаки, відхилення від яких ставить питання, чи справді дана держава являтиметься соціально-правовою. Тому можна умовно їх поділити відповідно до найбільш характерних ознак, що формують соціально-правовий статус.[4]

Однією з головних тенденцій процесу розвитку державності в сучасному світі є поступове сприйняття людством напрацьованих прогресивною політико-правовою думкою надбань і особливо таких загальнолюдських цінностей, як демократія, право, права і свободи людини, гуманний і справедливий правопорядок. Наслідком цього процесу стало формування і конституційне закріплення концепції демократичної, соціальної, правової держави як синтезованого відображення загальнолюдського її призначення.[2]

З часів проголошення Декларації про державний суверенітет ця тенденція почала знаходити своє місце і в Україні. Завдяки здобутій Україною незалежності відбулося відродження ліберально-демократичної традиції в українському конституціоналізмі – концепція демократичної, соціальної, правової держави стала складовою частиною української державницької ідеології. Проголошення в Конституції України як соціальної, правової держави зумовлює необхідність розвитку її конституційної моделі. Ця модель, її зміст, який визначається системою притаманних

соціальної правовій державі рис і принципів, стала предметом більш пильної уваги не тільки з боку вітчизняних науковців, але й суспільства в цілому. Прикладом цього є формування в середовищі українських правознавців двох підходів щодо назви такої держави, які відображають певні відмінності в баченні її сутності.[11]

Соціально-правова держава не може існувати і без стабільного економічного підґрунтя, яке теж з'являється не за один день і без якого неможливе втілення соціальних проектів, спрямованих на задоволення інтересів суспільства.

Отже, соціально-правова держава, яка на протязі століть була й залишається ідеалом людства може бути побудована лише за умови законодавчого закріплення, створення відповідних економічних засад, формування суспільної свідомості. Саме за цими напрямками повинна будуватися політика нашої держави для втілення в життя засад, проголошених Конституцією України. Для цього не варто нехтувати міжнародним досвідом побудови соціально-правової держави, але в першу чергу звертатись до нашого багатого історичного досвіду побудови державності на засадах, що відповідали б умовам виникнення, формування і ефективного розвитку України як соціально-правової держави.

Список використаних джерел

1. Гегель Г.В.Ф. Філософія права. Академія наук СРСР., М., 1990 р.
2. Гусарев С.Д., Тихомиров О.Д. Юридична деонтологія. – К.: ВІРА-Р; Дакор, 2000. – 506, 355-360 с.
- 3 Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 р
4. Зайця А.П. (Правова держава в контексті новітнього українського досвіду.-К., 1999)
5. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верхов. Заради України 28 червня 1996 р. - К.: Феміда, 1996.
6. Зайчук О.В., Копиленко О.Л., Оніщенко Н.М. та ін. Сучасна правова енциклопедія / О.В. Зайчук, О.Л. Копиленко, Н.М. Оніщенко та ін.; за заг. ред. О.В.Зайчука; Ін-т законодавства Верхов. Ради України. – Київ: Юрінком Інтер, 2010
7. Проблеми загальної теорії права і держави. Підручник для вузів. Під загальної ред. В. С. Нерсисянца. – М.: Норма-Инфра М, 1999. 832 с
8. Рабінович П. М. Соціальна держава //Мала енциклопедія етнодержавознавства /НАН України, Інститут держави і права ім.. В. П. Корецького. – К., 1996. – С. 374.
9. Рабінович П. М. Основи державної теорії права та держави.– К., 1994.– С. 10. Конституційне право України: Підручник. - Видання друге, доповнене / За ред. В. Ф. Погорілка. – К.: Наукова думка, 2000.
11. Скрипнюк О.В. Соціальна, правова держава в Україні: проблеми теорії і практики.-К.,2000).
12. Харт Х. Л. Концепція права. – К., 1998. – 231 С.

Лазнюк Н. В. - доцент кафедри теорії держави та права НАВС, к.ю.н.

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ ТА ЇХ ОЗНАКИ

Основним регулятором суспільних відносин є право, воно формулюється, існує та розвивається в певній формі, що безпосередньо відповідає фундаментальній його ознаці – формальній визначеності. Найпоширенішими формами права більшості правових систем є нормативно-правовий акт, правовий прецедент, нормативно-правовий договір та правовий звичай. Переважання тих, чи інших джерел права в державі залежить від специфіки правової системи, історичних традицій, національних особливостей, рівня правової культури суспільства тощо.

На сучасному етапі розвитку національної правової системи України, незважаючи на стрімке зростання ролі міжнародних договорів та визнання практики Європейського Суду з прав людини, зокрема його прецедентного права, домінуючим джерелом права України виступає нормативно-правовий акт [1, ст. 8, 9].